

Изази уторком, четвртом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: за Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
за Италију мјесечно лира 6; по-
једињи број 30 центева. Огласи
по цјенику. Поједињи број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Помтарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарња - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, четвртак 1. марта 1923.

Број 57.

БИРАЧИМА

Указом Његовог Величанства Краља од 21. децембра позвани сте да 18. марта о. г. предате свој глас и изаберете народне посланике за скупштинску периоду 1923, 1924, 1925. и 1926. године. Тим гласањем имаћете да кажете одобравате ли рад мој и мојих другова из крила народне радикалне странке Срба, Хрвата и Словенаца у Скупштини изабраној 28. новембра 1920. г. као и у владама које су по поверењу Круне и Скупштине биле од тога времена на управи земље. У том нашем раду најглавније беше израда и доношење основнога закона за нашу државу. То је урађено заједнички, у коалицији радикалне и још три странке у скупштини и влади. Доцније, после загребачкога конгреса, настало је у крилу коалиције размимилањење у погледу чувања стања створеног тим Уставом и извођења закона који су потицали из самог Устава, и то је довело до кризе, из које је изашао садашњи кабинет. Његов је први задатак позвати Вас да се изјасните на првом месту о том главном питању па и о другим питањима наше државне политике, те се зато и обраћамо овим прогласом свима бирачима, свему народу српском, хрватском и словеначком.

Кад смо ја и моји другови, са осталим нашим сарадницима, радили на ослобођењу и уједињењу нашега народа, нама су пред очима лебделе и подстицале су нас да истрајемо миле и дичне усомнене на старе прошлости наше. То беху усомнене независности националних држава старих српских и хрватских краљева и царева, под чијим окриљем никосте, те се и данас носитоце беле, толике мраморни и други споменици њихове високе културе, који сведоче да нисмо заостајали за другим ондашњим напредним народима. Али су нам те усомнене и та прошлост казивале и ову ананимити поуку: изгубили смо ову независност и слободу и постали вековно туђе робље, јер се нисмо били зависили до свести о својем јединству, о неопходности једне, свима заједничке, снажне и велике државе, која нам је једина могла и која и сада једина може зајамчити и обезбедити независност, снагу, напредак, благостање и славу народну.

Зато смо ја и моји другови за време целог светског рата говорили, како бескртин ратницима српске војске тако и свима српским синовима који онда гинуше и страдаше: да се боримо за ослобођење и уједињење целог нашег једног и јединственог народа, једне и недељиве отаџбине од Алпа до Балкана и од мора до Мориша. И само су зато онолике небројене и неписане жртве поднесене онако вољно и сјајно, што се такви велики идеал имао пред очима и што смо га свуда проглашавали стално, подједнако и сложено са оним представницима Хрвата и Словенаца који су онда изван авијача са нама радили. А не сме се заборавити да је тако простран, потпуни политички програм захтевао и много веће жртве. Баш зато што је био тако простран, морала се водити не само она крвава, неравна и често очајна борба са силним ратним непријатељима, него упоредо с тим и пажљива али дуга и неуморна акција у крилу самих наших пријатеља и савезника. Поред осталог имао се у нашу корист изменити и обеснажити је један позитиван међународни уговор, онај који је био потписан у Лондону међу великим силама Споразума, па се с тешком муком и с новим скупим ратним и другим жртвама једва успело да се и ово постигне. Јер ми смо свој програм нашег јединственог народа и потребу да се сви ујединимо у једну државу износили и пред моћне савезнике и њих задовољавали да се залажу и за наше као и за своје идеале, те су и они пролевали крв својих синова за таку нашу победу.

Захваљујући мудро, лојалном и храбром Краљу Петру Великом и витештву Његовог

Сина и Наследника, Његовог Величанства Краља Александра, наша су настојања с Божијим благословом успела да храбра дела српске Краљевске војске и српско-хрватско-словеначких добровољаца буду овенчана заслуженим успехом: ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца у једну независну државу остварено је. Наша је Краљевина призната и од пријатеља и од јучерашњих непријатеља, као угледан члан светске међународне заједнице.

Али тај велики успех, та у целој нашој историји невађена срећа, не сме нас ни часа занети па да не видимо и опасности које нам могу запрети, ако не будемо пазили и од њих се обезбедили. Неки непријатељи и ако побеђени, неки такмаци и ако сузбијени, нису се још помирили са својим поразима и неуспесима. Има међу њима оних који сањају о штети нашој, па чак и о новом комадању и поробљавању наше домовине. Исто тако остало је унутра, у самој земљи, пређашњих противника наше народне независности и уједињења. Међу овима има свакако људи који су се примирли са створеним стањем, па већ не мисле о алу; али има и таких који још не полагају оружје или мирују само привидно или привремено. Нама је дужност мислити и на ове унутра и на оне споља и старати се да нам наша држава буде снажна и моћна Краљевина. Така нам је државна потреба за успешну одбрану од сваког покушаја са стране непријатеља њене целокупности и безбедности. Тога ради морамо бити тако организовани, да смо увек готови да као један човек најбрже и најодлучније устанемо и истрајемо у такој одбрани. А тако исто потребна нам је снажна народна држава и за вршење њених културних и друштвених задатака. Свест о потреби такве државне организације руководио нас је, и кад смо Устав радили, те смо се старали — и мислимо да смо у томе успели — да са том потребом измиримо и оправдане обзире према потребама савременог слободоумног живота. А исто смо се тако старали да са тим доведемо у склад оно што може бити оправдано у захтевима који траже да се појединим деловима земље и народа пружи могућност да у установама помесних самоуправних јединица развијају своје посебне енергије и да у свом кругу могу чувати оно што се у њих, као плод њихова досадашњег историјског живота, затекло доброга, крепкога и здравога.

Познато је да се један део представника неких органа нашега народнога стабла приликом претреса и решавања уставних питања није слагао с нашим начелима и обзирима: да су неки друкчије од нас схватили облике државнога и народнога јединства, а неки порицали само јединство и захтевали да своју отаџбину поцепамо на више засебних држава, које ће међу собом бити једва повезане слабиим савезничким везама, а по неким, све скупа представљале само „међународно признат оквир“. Да на то пристанемо нама није допуштало наше дубоко уверење о основности начела, која смо истакли и бранили, а тако и поуке које смо стекли на историјске прошлости, као и осећање дужности да се не огрешимо неком врстом издајства према оима који своје главе дадоше за мисао јединствене народне и државне целине.

Наше побуде и обзире на првенствено велике интересе државне безбедности нису хтели правилно оценити представници противнога мишљења, ни за време решавања Устава, нити после, пошто је усвојени и проглашени Устав ступио на снагу. Неки од њих и не признају овај основни закон наше, као и сваке друге, земље, и траже да се он промени. Они нису хтели и неће да сачекају да уставне одредбе најпре на делу покажу своје добре или какве рђаве стране, ако и ових има. Можда су нестрпљиви и зато што се

боје да би се иначе цео народ брао навикао и уверио да Устав са својим прописима најбоље одговара потребама нашега стања и времена па би га свесрдно прихватио и стао брани. У својој нестрпљивости сви они па бучан, често и недопуштен, начин искажују своје незадовољство.

Ту су најпре они исти који, као и претходно, Видова-дана 1921. године, неће да чују никако, или готово никако, нити за наше начелне разлоге и обзире нити за схватање и вољу оних делова народа који су задовољни постигнутим уставним решењем.

Тим узнемиреним и усплахиреним незадовољницима почеше од некога времена нагињати и неки од оних политичара који су, као год и ми, у Уставотворној Скупштини сложено са нама радили на оваком уставном решењу, или иначе делили с нама наше погледе.

Ово њихово скретање и колебање може имати и других узрока и побуда, али је нама јасно да је једним делом изазвано утицајем неких политичара који за време ратних искушења, нарочито док су живели по иностранству, услед своје малодушности нису веровали у оваку пуну победу наше националне мисли, те су се задовољавали друкчијим решењима нашег народног и државног питања. Сад су њихове пређашње тежње и заблуде наше неког додира са акцијом оних политичара хрватских и словеначких који нису задовољни усвојеним државним Уставом.

Питање о задовољству или незадовољству са уставним стањем и државним склопом наше Краљевине, већ је по сили саме наше раније историјске судбине тешко, нежно и осетљиво. Зато ми жалимо што се оно још више отежава и заплиће мешањем и уношењем других, њему туђих елемената. Уставно уређење сваке земље тако је значајно, да се њему и односима слојева или делова народних према њему мора поклањати велика пажња и прилазити му искрено и без ститних или нечистих циљева. Така се питања имају проучавати и расправљати лојално, смотрено и озбиљно. Неозбиљно решавање уставних односа може имати и тешких последица, које се не могу лако предвидети, па ми не смемо примити одговорност за лакомислено отварање такве кризе.

То ипак не значи да ми не ценимо значај залаба и жеља оних браће која су незадовољна начином како наш државни Устав решава питање унутрашњег склопа наше земље. Не само то, него ми дубоко жалимо што тога незадовољства има и што место њега не влада најлеша слога међу свом браћом. Али баш зато што уставно питање високо ценимо, ми хоћемо да се Устав најпре лојално уведе у живот па да се сачека и види како ће се на делу показати и државне и самоуправне власти и установе које он предвиђа, и какве ће последице донети њихово функционисање. Кад се то у истини виде, уверени смо дубоко да ће и многи од садашњих незадовољника увидети да су били на кривом путу или, најбоље, да су у својим неповољним оценама много претеривали.

Али ако се противно нашем очекивању, тада у примени ипак покаже да би дошта устав у чемугод требало мењати, то јест да неке његове одредбе треба заменити другим, а да те измене не би сметале чувању и одбрани безбедности и целокупности Краљевине и да ће тим завладати жељени мир и слога свих главних делова народа, — онда ћемо и ми радити да се приступи таким, у напред тачно прецизираним, изменама.

Председник овога кабинета казао је још 12. маја 1921. године на завршетку начелног претреса о предложеном Уставу у Скупштини: „Господо, ја вам скрећем пажњу на то, да уставни нису вечити, да се они стварају према потребама народа и према времену.“ Па објаснивши како нам садашње наше потребе, домаће и међународне природе, заповедају да

имамо компактно државни творевину, поново је: „Ја, као што рекох у почетку, сматрам да овај Устав није један идеалан устав, јер кад би било идеални устава, они би се наслеђивали или трајали вечно. Устави морају да се праве према потреби, према напретку самог народа“ А за сам предлог устава, какви је са престанком владиним био утврђен у великом скупштинском одбору, рекао је у истој прилици: „Ако у овом Уставу има штогод што би се сметало народном напретку и развину, или чак и одраним наше земље, ми смо, господо, ту, да поправљамо“.

Па смо тако у Скупштини донели и радили, док све његове прописе нисмо коначно утврдили и затим га усвојили у целини 28. јуна претпрошле године. Од тога времена неки догађаји у земљи, а особито неки догађаји и појаве које се догодиле и међународном животу, неки белих а неки да нас, уверили су нас и уберавају нас сваки дан да смо на доброме путу; и зато смо решени да у смислу свега што смо до сада рекли чувамо Устав и изводимо њега и његове одредбе. Оноко исто како смо непоколебиво, кроз сва ратна искушења, остали верни мисли народног и територијалног јединства, тако ћемо сматрати да нам је дужност ту тековину истрајно чувати и на овом пољу. Тога ради наставићемо израду и донешће закона који предвиђају овај Устав а који до сад нису још могли бити свршени, увидићемо у живот прописе тих и ранијих закона који из Устава проистичу а у једно изједначити досадашње тако различито законодавство које је још у снази по разним деловима Краљевине. Сувишно је истицати колико то стање утиче рђаво на функционисање нашег управног апарата и колико спречава да се покажу и познаду на народном животу последице ослобођења и уједињења.

Овим ће се изједначавањем закона у исто време радити и на великом делу уједињења земље и њеног становништва. А томе ће, у колико буде потребно, тежити смотрено и свестрано наше рад. Ми ћемо уједначавати и једињавати оно што треба да нам свима буде опште и једнако, а остављаћемо да остане различито оно што може, без штете за целину, служити посебном добру и задовољству појединих области и народа у њима.

Да можемо без сметње и бриге радити на постизавању тога и других циљева, нама је неопходно потребан мир са нашим суседима и другим државама по свету. Зато ћемо, остајући верни нашим досадашњим драгоценним пријатељствима и савезима и уговорним обавезама које из них проистичу, лојално поштовати право и легитимне интересе осталих чланова међународне заједнице. Том нашом политиком ми најбоље одговарамо дубокој потреби целог нашега народа. Он је више него и један други жељан мира, поред осталог а зато што је у овоме рату он најтеже пострадао, као што су нам приziali и пријатељи и непријатељи.

Али ако хоћемо да тај жуђени мир очувамо, ми морамо свакоме зломисленику одузети и помисао да би смео и могао некажњено у чему год повредити права која су нам стечена ратом и обезбедена уговорима о миру, а на првом месту помисао о повреди целокупности наше Краљевине. Зато ћемо остати верни традицијама досадашње радикалне политике и старати се да нам војска увек буде спремна и јака, да њени официри, подофицири и војници буду агоритни у својим материјалним и другим личним потребама, те да сачувају неокрњене своје славне борбене особине и буду увек готови одавати се весело на позив свога Краља и Отаџине. Уверени смо да ће нам така војска најбоље обезбедити стабилан и непомућан мир на свима нашим државним границама.

Исто ћемо се тако старати да мир и тишина не буду поремећени ни у земљи, да буду сузбијени и последњи остаци личне и имовне неискорности која, као последица и израз страха ратних и трагичних после рата, још траје по неким деловима земље.

Наслањајући се и у овоме као и у смену другоме на закључке радикалних асмалских конференција од 1920 и 1921. године, бринућемо се најозбиљније о народном здрављу, и наставићемо рад на обнављању привреднога благостања које је у рату порушено, у колико га је било у неким покрајинама, и на подизању оних пространих области наше др-

жаве које су у том погледу биле много заостале. Цела наша Отаџина била је стотинама година или тамница или разбијаште великих имерија или попринте нашег ослободилачког војевања, тако да скуда имамо сви, и појединци и државне и самоуправне власти, неослично много радити да подигнемо своју земљу, и у њој све посебне крајеве, до висине на којој су други европски народи срећније досадашње историјске судбине.

Рад ће нам на томе бити олакшан што је наша домоваина богата обилитим и веома разноврсним природним благом као мало која друга земља у свету. Али то благо још стоји, с малим изузетцима, или цикако неупотребљено или неперађено, сирово. Потребно је употребити га и перадрити, и тако ми дати већу вредност и цену. Зато ћемо с највећом енергијом радити на поправци, унапређењу и развиту нашега саобраћаја, тјечећи да од неколико различитих саобраћајних система, који су ради разних туђих циљева били отворени у већини делова наше земље, изградимо јединствен саобраћајни систем који ће служити развиту благостања и свестраном добру наше државе и народа. С истим ћемо додатком заштитавати и помагати и подстицати све облике националне радности: ратарство, сточарство, рибарство, рударство, трговину, занате (обрт) и индустрију, а од ове понајпре ону која перађује производе нашег ратарства и сточарства и која тим унапређењу саму сеоску привреду, тај тврди темељ целог нашег економског живота.

Напредак сеоске привреде и благостање сеоскога привредника биће стална брига наша. Народна радикална странка Срба, Хрвата и Словенаца поникала је у Србији пре скоро пола столећа као израз потреба и прилика у којима је онда живео српски сељак, занемаран и потиснут. По таквом свом пореклу, радикална је странка увек најбоље имала смисла и срца за невоље и потребе најширих кругова народних и једно била највернији и најизразитији тумач њихових погледа и идеала на пољу друштвеном, политичком и националном. Услед тога она је најбоље умела стећи и кроз више од четрдесет година очувати народно поверење и наћи одавца кадгод му се обраћала за потпору и за сарадњу. Уверени смо да ће она такав одзив наћи и сада не само у Србији него и по осталим областима наше Отаџине, како у онима где јој се народ тако исто лепо одзваља на прошлим изборима, тако и у оним где тога одавца није било до сада. Снажна по том поверењу, она ће се одужити радећи на свестраном напретку како сељака, тако и осталих редова и целине народа.

Према томе наставићемо извођење аграрне реформе, те да добију своју земљу они сељорадници који је сада још немају а заслужују је, и уједно ћемо се старати да исправимо оно што се, због хитње или других још мање похвалних разлога, погрешило у досадашњем раду на штету правнога поретка и интензивности производње у држави.

Исто тако стараћемо се да буду испуњена, у колико већ нису, обавеза која је у критично време светског ратовања српска влада дала добровољцима који помогоше да се до краја издржи и с успехом изведе ослободилачка борба; као што ћемо се старати да се, у потребној мери, испуне оправдане жеље и тражње сиромашних инвалида и породица које су жртве прошлих ратних страхаота.

Уопште стараћемо се о слабима, тако да сваки члан ове наше народне заједнице стално осећа да живи у својој рођеној држави којој није туђа невоља ниједног њеног детета. Али ћемо у исто време у интересу општега развита дати маха приватној иницијативи на друштвеном и привредном пољу више него што се давало за ове четири године.

А као год на тим пољима, морамо радити много и на подизању просвете народне, пазири томе да нашој држави сачувамо њене националне основе, српске, хрватске и словеначке. На тим основама има се пажљиво припремити израда јединствене, свима народним деловима заједничке националне културе.

Чувајући на тај начин своје особине, ми ћемо оним нашим грађанима који нису наше крви и језика поштовати њихову националну индивидуалност. Уживајући сва политичка права као и сами Срби, Хрвати и Словенци, они ће моћи рачунати не само на слободу при-

неговању своје народности него и на државну заштиту и помоћ у томе своје старању.

У низу осталих мера за подизање просвете ми ћемо лечити наставу од површини и расплинутости које су је озбиљно захватиле. Већ је настала пета година од кад је престала пуцати пушка, и у праву смо тражити од школа и осталих просветних завода барем онолико стварних резултата колико су давали пре рата.

Свима прианитим вероисповестима указиваћемо једнаку заштиту како Устав предвиђа, и помагаћемо њихових установа и службеника омогућићемо им вршење њихових задатака код својих верника. А очекујемо да ће и сви представници вероисповести схватити своје дужности према држави и њезиним основним интересима.

Подстицаћемо снажење морала у становништву и сузбијати раабуктале ниске нагоне који се још виде мање или више по свим слојевима друштвеним. У том смислу гонићемо како покушаје подмињивања државних службеника, тако и чиновнике који подлегну таким искушењу или га и сами изазивају. Закон о чиновницима биће један од првих законодавних послова нове Скупштине. Њему је циљ да стечемо честито, спремно, предано послу и што обезбедити чиновништво. Овоме ће бити задатак да успешно допринесе да наша држава и по саставу свога службеничкога кадра буде истинска модерна држава.

По основним начелма радикалне странке управа наша не сме бити бирократска а најмање полицијска, него народна, демократска. Зато ће бити наш задатак радити да се у смислу уставних одредаба много гране управе поступно пренесе са државних органа и установа на сам народ и његове самоуправне установе у слободној општини, срезу и округу. Услед тога преноса и услед општег слободног народног правца и владавине постаће непотребне много досадашње државне установе које су с једне стране скупе а с друге стране спутавају народну слободу и личне и помесне енергије, па ће се они моћи поступно, али ипак за кратко време укинути.

Самим тим знатно ће се смањити превелики број државних чиновника и других службеника; а по оним установама и надлестима која и после буду задржана смањити смо сувишно чиновништво и сводити га на праву меру, од прилике на ону пре ратова.

Тим ће се уштедити врло знатне суме државнога новца; а ми морамо, и ми смо решени, штедити најпажљивије сваку државну пруну. Финансијска ћемо просветити нарочиту бригу, јер то је од свих акутних државних и народних питања оно које захтева најхитније решење. У томе правцу ми смо намерни уклањати сметње које су услед погрешака доскорашње финансијске политике штетиле развијање народне привреде. Потпуномажући смишљеном привредном политиком јачање земаљске производње и олакшавајући њен извоз на светска тржишта повећаћемо нашу привредну снагу и тим ће бити појачани сами извори наших државних прихода. Служба за прикупљање тих прихода мораће бити боље организована; пореској реформи, коју ћемо изнети пред законодавно тело, биће задатак да приходе појача распоређујући државне терете праведније и равномерноје, према имућности и приходима свакога појединца, и изједначавајући досадашње тако разнолике пореске системе по разним деловима Краљевине. Ово стање не само што је било штетно како за државне финансије тако и за многе обавезнике, него је било неправедно и производило је утисак да држава не узима поједнако од свих грађана већ да једне људе и једне покрајине привилегише на штету других. Подижући веру у праведност државе, подизаћемо веру у њену снагу, посебице у њену финансијску моћ. Пажљиво ћемо изговати кредит државних наших финансија, испуњавајући најтажније све примљене обавезе почване природе како у земљи тако и у иностранству, и брижљиво ћемо изабегавати нова задуживања код Народне Банке, издавањем нових новчаница. Очекујемо да ће плодови тога рада бити онако исто поуздани, повољни и брани, као што су били и за ранијих радикалних влада, кад смо могли постићи да избор личности и праваца рада у Министарству Финансија одговарају нашим погледима на ту грану државнога живота. Дубоко смо уверени да ће нам тај рад ускоро донети успостављену

буџетску равнотежу и сређене и излучене државне финансије.

Ми смо потпуно свесни тежине обанега које овим прогласом примамо пред јавношћу; али ми смо од почетка навикли добро промерити речи које смо упућивали народу, увек помишљајући могу ли се наша обећања и остварити или не могу. Како смо у нашим ранијим програмима предвиђали подмирења великих потреба и остварења великих жеља, па и самих снова, народних, често се дешавало да су многи, који би иначе поили са нама, мешали наше програме са празним и обманљивим демагогисањем неких других политичара. Зато су нас тако бирачи дочекивали неоправданим али ипак разумљивим неповерењем. Међутим данас, после свега што смо с успехом посвршавали, смео рећи да наша прошлост доволно пред сваки сведочи у корист наше искрености и да уједно доказује да смо ми досадни остварити оно што мислимо и говоримо.

Ми смо позивамо народ да нас овласти водити земљу путем који смо обележили и чувати да се велика тековина нашег колена — слобода, праведност и јединство државно — не оштеће и не упростане. Многи наши људи још не знају и не осећају колико је голема ова тековина. Она је највећа у целој нашој досадашњој историји. С њом се не могу мерити ни најсјајније тековине наших предака под Немањинима, Контроманићима и Држиславинима.

Ми смо сада назначили који су начини да се ово сачува, развије и унапреди. Ја у име тога чувања и унапређења позивам народ да се окупи око овога програма; позивам како радикале тако и остале бираче Србе, Хрвате и Словенце и све друге грађане, синове ове прелепе и Богом благодолане земље — да сви скупа, као добри грађани, свесно и равноправно пресуде о својој и њеној будућности.

У Београду, 25. фебруара 1923.

Никола П. Пашић.

Ishrana sjeverne Dalmacije.

Наш чланак »Наша Влада за гладну sjevernu Dalmaciju«, који је изишао у претпоследњем броју, није био потпан, а у једној таџци није био ни таџан.

Остajući при свом ранијем тврђењу, да Pokrajinska Управа, у питању ишране Dalmacije, није дјеловала оним енергијом, која има свој циљ, морамо испривити ону нашу таџку, да је савј. Булић био спор у постављању омологодичних клаузула на задужнице опћина, којима је Hipot. Банка одобрила позимје. Освједочиши се, да су управителји опћина били слабо ревно и да један, онај опћине Prominske, није ни до данас послао задужнице, ми смо дузни пренијети на њих одговорности; а скинути је са Pokrajinske Управе.

Опћине Kistanjska, Benkovačka и Drniška већ су примиле, свака по din. 300.000, као први оброк zajma, одобреног им од Hipotek. Банке. Toliko ће, до мало дана, primiti и опћине: Obrovačka, Kninska и Vrljička, па и Prominska, ако то буде htjela. Uslovi су zajma veoma povoljni.

Pokrajinska Управа примиле је акт Ministarstva за Socijalnu politiku, у којим се јавља, да су одобрени сви beskamatni zajmovi опћинами: Skradinskoj и Kistanjskoj по din. 250.000, Drniškoj din. 230.000, Obrovačkoj, Kninskoj, Vrljičkoj и Ercegnovskoj по din. 200.000, Omiškoj, Mukoj и Lečevičkoj по din. 60.000, а Prominskoj din. 30.000. У том се aktu јавља, да је одређено, да Ministarstvo Finansija, преко Delegacija у Splitu, исплати те суме. До јучер Delegacija није добила naloga, али се очекује, да ће га добити до који дан. Ministarstvo Gragjevina, споразумно са Ministarstvom за socijalnu politiku, naredilo је да се утроши suma од 1 и pо милиона за јавне радје у опћинами, које нису добиле zajma. Namjena овог kredita може се измijeniti, jer радње треба prevuzimati ondje, gdje су one najnužnije и najпречје. А такова је, несумњиво, поправка дрмова, у sjevernoj Dalmaciji, које је lanjska poplava ošteћila до njihove neupotrebljivosti.

Parobrod »Rita« dovezao је у Split 300 vagona amerikanskog kukuruza за račun Mini-

starstva за socijalnu politiku. Zadrudni Savez primio је налог, да taj kukuruz istovari и primi у своје magaze. Ali још није stigao налог, како ће се и по коју cijenu davati taj kukuruz. Један dio tog kukuruza otpremiће се у III. zonu, од које у суботу počима evakuacija.

Oslobogjenoj braći.

Poslije četри и по godine našega oslobogjenja и ujedinjenja, у дрвни Biograd на moru и на divne otoke ispred Zadra, овih дана dolaze Beli Orlovi, да ih svojim krilima zakrile, да ih pripoje velikoj majci Domovini. Sve су куће iskiћene, са сваћијih уста ću се veseli и puni sreće poklici: Dobro nam došli! I Beli Orlovi tiho, nećujno, poći ће од mjesta до mjesta, од sela до sela, да najviste izmuћenom и pogaženom narodu svoj dolazak, да ga pozdrave и kažu, да је и на njihova vrata sinula Sloboda, за коју су pale stotine hiljada najplemenitijih sinova našega naroda под svijetlim барјакom Kralja Osloboditelja.

Naša престоника, ponosni Beograd, на uviru Save у Dunav, dobiva sada под своје okриље mlaђega brata, дрвни Biograd, на obalama plavoga Jadrana. I njemu sinula је слобода из onoga grada из којег је sinula и cijelom našem narodu. I mlaђи brat, на овим žalima našim, znaће cijeni tu слободу, jer је iskusio, како је teško и gorko biti у ropstvu.

Beli Orle, raširi svoja krila и privij ćvrsto и snažno те naše lijepe krajeve Otadžbini, за које si prolio mnogo krvi и ne daj, да ikada више neprijateljska noga на njih stupi.

Cijela Domovina, cio naš narod, veseli се Vašoj слободи и pozdravlja Vas, naša oslobogjena braćo!

Brzojavne i telefonske vijesti.

Evakuacija Sušaka odgogjena.

BEOGRAD, 1. Evakuacija Sušaka није јучер ни danas izvedena, како је то било objavljeno, jer се у posljednji ćas ukazala teškoća у којој је наша vlada obavještena. Admiral Princa који је trebao lićno prisustvovati evakuaciji није још kренuo из Beograda, nego ćeka на naregenje. На poziv štampe Beograd је у znak veselja povodom evakuacije Sušaka izvjesio zastave, које су popodne биле skinute на vijest, да evakuacija није још izvršena.

OPATIJA, 1. Naša и talijanska paritetna komisija raspravljala је о modalitetima glede evakuacije Sušaka.

SUŠAK, 1. Kako doznajemo, evakuacija је odgogjena на zahtjev Talijana. Naime Taliji су tražili, да се на Sušaku не прославља evakuacija и да не bude manifestacija и rasvjete grada. То су motivirali radi stanja на Rijeci.

Zakletva rekruta.

BEOGRAD, 1. Јучер су rekruti kraljeve garde као и rekruti XVIII, puka poloziли zakletvu, којој је prisustvovao и Nj. V. Kralj.

Akcija probugjenih Madžara.

Ubijen mađarski špijun.

BEOGRAD, 1. Probugjeni Madžari otpočeli су у zadnje vrijeme akciju у ćem ih pomaže и mađarska vlada. Kako је poznato Mađarska prema trianonskom ugovoru nesmiju držati regularnu vojsku. Megutim Madžari pokušavaju taj mirovni ugovor izigrati на taj način да sakupe dobrovolјce у cijeloј zemlji. Да се akcija prikrije oblaće се dobrovolјci у uniformе vatrogasaca, а snabdjevani са oružjem. Po selima су се razišli agitatori агитujući за veliku Mađarsku, којој би bio на ćelu Appony.

BEOGRAD, 1. Јучер су naše vlasti opazile на граници једног mađarskog špijuna у ćasu кад је htio да pregle у Mađarsku. Kad га је tražio pozvala да stane, počeo је pucati, našto се razvila borba. На koncu је špijun pao mrtav. Pri pretrazi nagjeno је mnogo stvari, megu kojima и neki zvanićni akti, ukraћeni našim vlastima.

Градске вијести.

EVAKUACIJA III. ZONE. Naša komisija sastavljena од generala Millića, komandanta druge obalne komande Stankovića и eksperta dra. Jablanovića, јучер у podne stigla је у Zadar. Poslije podne се наша komisija sastala са talijanskom на vijecanje и utvrdila sljedeće у pogledu III. zadarske zone: у суботу 3. ов. мј. у 9 sati evakulsaće се Pakoštan, у 10 sati Blograd, istodobno Noulgrad и Gorica; 4. ов. мј. Pašman у 7 sati у jutro, а у 12 sati Salt; 5. ов. мј. Božava и Soline у 9 sati, otok Molat у 10, Silba и Olib у 12 sati. Danas је otišao из Splita parobrod „Porer“ да preuzme sve suvjettonike. У суботу kрену dvije ratne lagje из Šibenika, на једној će poći činovnici, а на drugој vojska у evakulsane krajeve.

MUSSOLINI У ZADRU. Ovdje се prontjela још не потvргjena uvjest, да је јучер stigao у Zadar talijanski ministar predsjednik Mussolini, да umiri duhove.

Otečjepljenje Novalje од опćине Paga.

Ministar unutarnjih dela g. Vujićić naredio је telegrafski Pokrajinskoј upravi, да odmah по ovom pitanju zatraži и izvještaj опćине Paga и да mu га sprovede.

Ženska nar. zadruga. Јучер је držala svoju godišnju skupštinu на којој је izabrala novu upravu. Predsjednica је g.gja Spalatin, podpred. g.gja Dolores Kovačević, blagajnica g.gja Olga Kožul, а tajnica g.gja Regina Car. Осим toga је било izabrato још 11 gospogija odborica и 3 у nadzorni odbor.

Polješanje grada. Не мислимо да овим otvorimo rubriku као što је ćinio zadarski »Il Dalmatac«, који је iznosio и hvalio svaku gradnju у Zadru под naslovom: »Zara si abellisce«, али moramo да са priznanjem iznesamo да се и kod нас pećelo sticati смисла за neke popravke и urešaj zgrada и lokala. Berbernice prednjaće, jer осим onih, što смо ih до sada imali dosta lijeпо namještenih и uređenih, tako да су и stranci hvalili, овih дана је преuredio svoju brijaćnicu g. Škubonja на naćin, да bi bila на ukras svakom gradu. Baš је и било ržno vidjeti на najzloženijem mjestu у glavnoj ulici dućan, који је izgledao као у kakvom turskom selu, а sad sve sjaji од bjeloće, svjetlosti и ćistoće. Осим ove berbernice и apoteka »Dalla Festen« коју је sad preuzeo g. Milošević, ureguje се и boјadiše па će и tako zaćiniti glavnu ulicu. Овим nijesmo htjeli да pohvalimo samo ovu dvojicu, jer како смо rekli, и druge berbernice као и one druge dvije apoteke су lijeпо и fino namještenе и uregene, već смо iznijeli ovu dva primjera не bi li се и drugi neki sopstvenici dućana malo makli и uredili ih, jer ih ima још доста što на то ćekaju, а vrijeme је да се и у нас nešto radi.

Podjela arhiva. Između ostalih konvencija sklopljenih и što će се sklopiti između naše države и Italije ima и ona о podjeli arhiva у Zadru što се nalazi kod bivšeg Namjesništva. Strućnjaci će već znati što nam ima pripasti и što će nam Italija dopustiti да uzmemo. Nego mi bi preporučili да се пита, ako се već nije pitalo, sve godišnjake svih naših listova, što су izlazili у Dalmaciji, а по dužnosti, trebalo је slati јedan broj и Namjesništvu. Ovo је važno и potrebno inati jer како nijesmo imali svojih biblioteka, а najviše је listova izlazilo у Zadru, sad се sigurno nigdje не mogu naći svi brojevi svih književnih и politićkih novina dalmatinskiх у којима ima доста materijala и za politićare и za historike и književnike, а moglo би да bude од potrebe barem mlaђim naraštajima. Не znamo pak, gdje се misli smjestiti onaj dio arhiva što primimo. По razdiobi Dalmacije на 2 oblasti, не ćemo više imati glavnog grada, па ako се не namjerava sve ponijeti у Dubrovnik gdje već postoji veliki arhiv, а gdje bi се још moglo metnuti доста materijala, onda би се moglo razdijeliti svakom gradu ono, što се odnosi на nj и njegovu okolicu.

Тужним срцем јављамо, да је дана 26. фебруара преминула у 87. години старости, наша добра и премила мајка

Марта Малешевих

Спровод миле покојнице кренуће на 28. фебруара 1923. по подне из вароши на гробље код Св. Николе.

Кистање, 26. фебруара 1923.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Тодор, Нико, Милош и Косте, синови.

Перих Марица, Трива Јованка и Шкубоња Анка, ћери.

Алекса Баљковић - Скрадин - подружница **ЂЕВРСКЕ** ВЕЛИКОПРОДАЈА СОЛИ

Трговина сваковрсном робом у јестину, грађевним предметима, кождама, рукотворинама, житији, гвозђарији, стаклу, порцулану, ситпарији. - Папирица. - Све на мало и велико.

Позор путници! Гостиона у Ђеврскама са врућим и хладним јелом као и свака згода са великим обором. - Шталама за коње, карове, кочије, ауте. - Кревети за путнике. - У свако доба отворено са брзом услугом уз најнижу цијену. — Препоручујем се п. н. путницима и пријатељима за што бољи посјет. 17

ПРВА И НАЈМОДЕРНИЈА ДАЛМАТ. СЛАСТИЧАРНИЦА НА ЕЛЕКТР. ПЕЋ

Телефон:
Број 31.

СТЕВО МАНДИЋ
ШИБЕНИК - главна улица

Бројлава:
Стево Мандић.

Обскрбљена најразноврснијим бомбонима и слаткишима за сваку сеаону, те најфинијим ликерима и дезертним пићима.

ДНЕВНО СВЈЕЖЕ ПОСЛАСТИЦЕ.

Препоручује се нарочито за израђивање најфинијих торта кроканата и т. д. са исписима и орнаментиком за забаве, венчања и остале пригоде. 2

СРПСКА БАНКА д. д. у ЗАГРЕБУ

Основана године 1895.

ФИЛИЈАЛА У ШИБЕНИКУ (Обала).

Бројлава: СРБАНКА.

Деоничка главница К 162,000.000. Резерве преко К 55,000.000. Улошци преко К 500,000.000.

ФИЛИЈАЛЕ: ДУБРОВНИК, КНИН, НОВИ САД, (Централни Кредитни Завод, као филијала Српске Банке), СОМБОР, СПЛИТ, СУБОТИЦА, МИТРОВИЦА.

АГЕНТУРА дубровачке филијале у ГРУЖУ.

АФИЛИЈАЦИЈЕ: БЕОГРАД Подунавско трговачко и акцијонерско друштво, БОС. ШАМАЦ: СРПСКА БАНКА.

РОБНИ ОДИО: свих врста брашна, колонијала, француских боја прве врсте итд. Складиште у властитој кући. Цјеници на заштјев бадава.

Најповољније укамаћује улоге на уложне књижице и на текући рачун, те обавља све банковне и берзанске послове најкулантније. — Са свима је већим мјестима Еуропе у директној пословној вези, а тако исто и са Сјеверном и Јужном Америком. 12